

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA STRĂISTEANU ȘI ALȚII c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 4834/06)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

7 aprilie 2009

DEFINITIVĂ
la 7 iunie 2009
potrivit articolului 44 § 2 (b) din Convenție

Poate fi obiectul revizuirii editoriale, inclusiv în ce privește traducerea.

În cauza Străisteanu și alții c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), statuînd în Camera compusă din:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

David Thor Bjorgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi, *judcători*,

și Lawrence Early, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberînd în secret la 17 martie 2009,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată în aceeași zi:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată printr-o cerere (nr. 4834/06) contra Republicii Moldova, depusă la 01 februarie 2006 la Curte, în conformitate cu articolul 34 din Convenția privind Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenție”) de către trei cetățeni ai Republicii Moldova: dl Gheorghe Străisteanu, dna Natalia Străisteanu, dna Daniela Străisteanu și societatea moldovenească „Codrana-Lux”.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dna Doina-Ioana Străisteanu, avocat, care practică în Londra. Guvernul Republicii Moldova a fost reprezentat de Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamanții pretind, în particular, că ei au fost victime ale represaliilor din partea Guvernului exprimate prin detenția ilegală în condiții inumane a unuia din reclamanți, procese inechitabile și privarea arbitrară de proprietate.

4. La 8 aprilie 2008 Președintele Secțiunii a Patra a decis să comunice cererea Guvernului. De asemenea, s-a decis examinarea în fond a cererii odată cu admisibilitatea acesteia (articolul 29 § 3 din Convenție).

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Primii trei reclamanți, dl Gheorghe Străisteanu, dna Natalia Străisteanu și dna Daniela Străisteanu, sunt o familie de cetățeni a Republicii Moldova, născuți, respectiv, în 1954, 1957 și 1986. Cel de-al patrulea reclamant, „Codrana-Lux” SRL este o societate cu răspundere limitată înregistrată în Moldova. 60% din acțiunile acesteia aparțin familiei primilor trei reclamanți.

1. Cadrul general al cauzei

6. Primul reclamant este un om de afaceri binecunoscut și ex-membru al Parlamentului Republicii Moldova, în anii 1998 - 2001. El a fost, *inter*

alia, fondatorul primei companii private de televiziune și proprietarul unei rețele de stații de alimentare cu petrol. După ce Partidul Comuniștilor a câștigat alegerile parlamentare în 2001, el s-a retras din politică și a fost nevoit să-și lichideze majoritatea afacerilor sale, inclusiv postul de televiziune și afacerea cu petrolul.

7. În mai 2001 cel de-al patrulea reclamant a cumpărat un lot de pământ de 14.63 ha de la Consiliul Local Onești. Ulterior, cel de-al patrulea reclamant a vândut pământul primilor doi reclamanți. Apoi, primul reclamant a donat o parte din pământ celui de-al treilea reclamant și un lac artificial a fost creat în proprietatea familiei.

8. De asemenea, în mai 2001, cel de-al patrulea reclamant a încheiat cu Consiliul Local Onești un contract de arendă pe termen de 10 ani a unui lac natural cu suprafața de 5.63 ha, adiacent proprietății care a fost cumpărată.

9. Primi trei reclamanți s-au stabilit pe proprietatea sus-menționată și au reamenajat-o în vederea explorării acesteia în turism și pescuit. Potrivit lor, în 2005 oficialii Guvernului au început să exercite presiuni asupra primului reclamant ca să-l determine să renunțe la proprietate.

2. Arestul și detenția primului reclamant

10. La 20 iulie 2005 primul reclamant a fost reținut împreună cu șoferul său în Chișinău. La comisariatul de poliție el a fost informat despre faptul că dînsul și șoferul său erau acuzați de săvîrșirea mai multor furturi din mașini, comise pe parcursul anului trecut în Chișinău. Aparent cîteva sesizări cu privire la furturi din mașini au fost conexate într-o singură procedură, pe cînd altele au fost conexate mai tîrziu (a de vedea paragraful 14 *infra*).

11. La 22 iulie 2005 Judecătoria Centru a eliberat pe numele primului reclamant un mandat de arest pe un termen de 10 zile. Drept motive ale arestului au fost invocate că el era învinuit de comiterea unei infracțiuni grave, sancționată cu o pedeapsă mai mult de doi ani de privațiune de libertate, că procesul penal era complex și precum că el putea să se eschiveze, să împiedice urmărirea penală și stabilirea adevărului în cauză. Apelul reclamantului a fost respins și arestul său a fost prelungit ulterior în baza aceluiași motive.

12. La 18 august 2005 judecătorul A.B. din cadrul aceleiași judecătoria a dispus eliberarea reclamantului. Motivele eliberării au constituit în lipsa temeiurilor de a crede că reclamantul se va ascunde și va împiedica într-un mod efectuarea urmăririi penale. Însă, partea acuzării a refuzat să se conformeze cu dispoziția dată și a continuat să dețină reclamantul. Partea acuzării a solicitat a doua oară prelungirea arestului, însă la 19 august 2005 judecătorul A.B. a refuzat din nou și a constatat că procurorul nu s-a conformat cu dispoziția precedentă a judecătorului și, prin urmare, detenția reclamantului a fost ilegală. Procurorul a refuzat din nou să se conformeze cu dispoziția de eliberare și a dispus continuarea detenției în baza învinuirilor de furt dintr-un automobil de marca Volkswagen, un episod care nu a fost conexasat la dosarul penal de bază în acel moment. În aceeași zi, procurorul a solicitat la o altă instanță de judecată, Judecătoria Rîșcani, eliberarea unui alt mandat de arest. Învinuirea care era înaintată primului

reclamant era identică cu acuzații aduse anterior și temeiuri noi pentru arestare nu au fost prezentate. La 22 august 2005 instanța de judecată a satisfăcut demersul și a dispus continuarea arestului preventiv al reclamantului. Instanța de judecată nu a prezentat nici un motiv pentru arestare, cu excepția faptului că demersul procurorului s-a referit la un alt dosar penal.

13. La 25 iulie 2005 Ministerul Afacerilor Interne a publicat un comunicat de presă, în care se expunea că primul reclamant este membrul unui grup criminal care jefuiau șoferii autoturismelor din Chișinău. Mass-media din Moldova au reiterat acest comunicat în aceeași zi.

14. La 24 august 2005 episodul în legătură cu furtul din autoturismul Volkswagen a fost conexas la dosarul penal principal intentat împotriva reclamantului.

15. La 25 august 2005 reclamantul a contestat mandatul de arest din 22 august 2005.

16. La 29 august 2005 dosarul penal în privința reclamantului a fost transmis în instanța de judecată examinare în fond și din acea zi reclamantul a fost deținut fără un mandat de arest.

17. La aceeași dată Curtea de Apel Chișinău a încetat procedura în apel împotriva mandatului de arest din 22 august 2005 pe motivul că dosarul penal a fost transmis în instanța de judecată și, prin urmare, nu mai era necesar mandat de arest.

Cererile *habeas corpus* ale reclamantului au fost respinse și el a rămas în detenție pînă la 17 noiembrie 2005, cînd un judecător a dispus eliberarea sa.

3. Condițiile de detenție

18. Pe parcursul primei detenții a reclamantului, el a fost ținut în arest în Izolatorul de detenție al Comisariatului General de Poliție. Potrivit lui, camere în care era deținut erau supraaglomerate, întunecoase, murdare și caniculare. Nu exista nici o lumină naturală, dar în schimb era un bec electric foarte slab, care ardea permanent. Ventilația nu funcționa în modul corespunzător și deținuților le era permis să fumeze în cameră. Camera era infestată cu insecte și șobolani și deținuților li se permitea să facă duș cu apă rece doar o dată la douăzeci de zile. Camerele aveau suprafața de zece sau unsprezece metri pătrați și erau întotdeauna populate de cel puțin opt persoane. Din cauza condițiilor de detenție, reclamantul s-a îmbolnăvit de gripă.

4. Acțiunea organizată de Amnesty International

19. La 7 septembrie 2005 Amnesty International a organizat o acțiune în sprijinul primului reclamant, plasînd-o pe pagina sa web și afirmînd, *inter alia*, următoarele:

”Amnesty International este îngrijorată că Gheorghe Străisteanu este acuzat pe baza probelor care au fost obținute prin tortură. Amnesty International deține informație potrivit căreia o altă persoană a depus mărturie după ce a fost supusă torturii de către ofițerii de urmărire penală. Totuși se pare că ea se teme că va fi supusă în continuare

maltratării dacă numele său va fi menționat. Organizația este de asemenea îngrijorată că Gheorghe Străisteanu este deținut în mod arbitrar.

La 18 august 2005 Judecătoria Sectorului Centru Chișinău a dispus punerea în libertate pe cauțiune al lui Gheorghe Străisteanu, dar ofițerii de poliție din nou l-au reținut imediat în sala de judecată și l-au readus la centrul de detenție preventivă în pofida deciziei judecătorești. La 19 august, după ce avocatul lui a înaintat recurs împotriva acestei detenții arbitrare, instanța a decis că detenția lui era ilegală. Totuși, ofițerii de poliție iarăși au sfidat decizia instanței și l-au reținut în sala de judecată. La 22 august Judecătoria Sectorului Rîșcani din Chișinău dispus aplicarea a 10 zile de arest în privința lui Gheorghe Străisteanu. Perioada de 10 zile trebuia să expire la 31 august, dar organele de urmărire penală au declarat că investigația este terminată și cauza a fost transmisă în judecată. Aceasta efectiv prelungește arestul lui Gheorghe Străisteanu până ce vor avea loc audierile judecătorești.

Mai mult, Amnesty International este îngrijorată de condițiile de detenție în care Gheorghe Străisteanu este ținut la centrul de detenție preventivă de pe strada Tighina. El este în mod obișnuit ținut într-o celulă cu alți zece sau doisprezece deținuți. Unica facilitate de spălat este un robinet și o chiuvetă din celulă și sunt condiții de umezeală și ventilare slabă. Gheorghe Străisteanu a contractat gripă de când se află în detenție și familia lui informează că el are dificultăți de respirație. Lui nu i-a fost acordat accesul la medic și el a putut doar să primească medicamentul pe care fiica lui i-a transmis când l-a văzut în sala de judecată....

Rugăm să transmiteți cereri pentru a ajunge cât mai curînd posibil [Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne și/sau Ambasadelor Moldovei din străinătate] ...:

- exprimînd îngrijorarea pentru sănătatea lui Gheorghe Străisteanu și solicitînd asigurări că îi va fi acordat accesul la îngrijirea medicală pe care o necesită în conformitate cu Regulile Minime Standard ale ONU de Tratament al Deținuților;
- exprimînd îngrijorarea referitor la alegațiile că anumite probe, care au fost utilizate pentru a-l condamna pe Gheorghe Străisteanu, au fost obținute de la altă persoană prin tortură;
- solicitînd autorităților să nu utilizeze nici o probă obținută prin tortură în această cauză și reamintind autorităților că în calitate de parte la Convenția ONU împotriva Torturii și a altor Tratamente și Pedepse Crude, Inumane sau Degradante ele trebuie să asigure că orice mărturie care a fost făcută ca rezultat al torturii să nu fie utilizată în procesul penal;
- exprimînd în continuare îngrijorarea la alegațiile că poliția nu respectă deciziile judecătorești cu privire la detenția ilegală a lui Gheorghe Străisteanu și că el a fost în mod arbitrar deținut de către poliție de două ori cu sfidarea deciziilor judecătorești;
- solicitînd o investigație în privința alegațiilor de detenție arbitrară și cerînd eliberarea lui dacă alegațiile se constată a fi corecte.”

5. Atitudinea Președintelui

20. La o dată nespecificată din octombrie 2005, Președintele Moldovei, Dnul V. Voronin, a condus o ședință cu funcționari de rang înalt, printre care erau Procurorul General, șeful Departamentului Anticorupție, șeful Oficiului Cadastral și președintele raionului unde era situat terenul reclamanților. În timpul adunării el a exprimat o mare nemulțumire cu

privire la faptul că în pofida indicațiilor sale clare în adresa numeroaselor organe de Stat, terenul reclamanților se afla încă în posesia acestora și nu a fost restituit Statului și unei mănăstiri. El le-a dat un termen limită, pînă la 17 noiembrie 2005 pentru soluționarea problemei, a amenințat cu concedierea și a ieșit, trîntind ușa.

21. O înregistrare video a acestui fapt a fost difuzată de către un post de televiziune la 4 aprilie 2006, într-un program intitulat „Ziua de lucru a Președintelui”, care informa despre agenda încărcată a Președintelui. O copie a acesteia a fost trimisă Curții de către reclamant.

6. Pretinsele persecuții a primului, celui de al doilea și al treilea din reclamanți

22. Potrivit reclamanților, după arestul primului reclamant, familia lor a început să simtă persecuție din partea organelor de drept cum ar fi: Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, poliția și Procuratura, care i-au intimidat și i-au presat să renunțe la proprietate. Aflat în detenție, primului reclamant s-au adresat ofițerii de poliție, care i-au propus să vîndă proprietatea în schimbul eliberării sale. Al doilea reclamant de mai multe ori a fost vizitat de persoane care pretindeau de a fi reprezentanții organelor menționate. Acestea din urmă i-au cerut familiei sale să-și lese proprietatea, în caz contrar ea urma să nu-și mai vadă vreodată soțul. Al treilea reclamant a fost contactat cu numeroase ocazii de către ofițerii de poliție și ofițerii de urmărire penală responsabili de cauza tatălui ei și i-au ordonat să-și vîndă proprietatea.

23. La 25 august 2006 al doilea reclamant a depus o plîngere la Procuratura Generală, contestînd acțiunile a doi ofițeri de poliție care au intrat pe terenul ei fără nici un temei legal i-au ordonat, de asemenea în lipsa oricăror temeiuri legale, să demonteze panoul de la intrarea pe teren.

24. La 4 octombrie 2006 al doilea reclamant a primit o scrisoare de la Procuratura Generală, prin care era informat că faptele descrise s-au dovedit a fi parțial adevărate; totuși nu existau motive suficiente pentru a justifica intervenția procuraturii.

7. Procedurile civile cu privire la anularea contractului de arendă a 5,63 de ha de pămînt

25. La 26 octombrie 2005 Procurorul General a inițiat o acțiune la Curtea de Apel Economică solicitînd anularea contractului de arendă a 5.63 ha de teren, încheiat între Consiliul Local Onești și al patrulea reclamant în mai 2001, motivînd prin omisiunea Consiliului Local de a organiza o licitație în acest sens.

26. La o dată nespecificată, Președintele Consiliului Superior al Magistraturii și Președintele Curții Supreme de Justiție, Dna V.S., s-a interesat la Vicepreședintele Judecătoriei Economice, judecătorul M.M., despre cauza menționată.

27. Într-o scrisoare din 30 octombrie 2005 judecătorul M.M a scris Dnei V.S., menționînd, *inter alia*, că examinarea cauzei era programată la 8

noiembrie 2005 și că ea personal va veghea asupra acesteia. Aparent, ședința din 8 noiembrie a fost amânată.

28. La 14 noiembrie 2005 celui de-al patrulea reclamant i-a fost trimisă o scrisoare recomandată care informa că ședința în cauză a fost fixată pentru 17 noiembrie 2005. Aparent, al patrulea reclamant nu se mai afla la adresa la care a fost trimisă citația și, prin urmare, nu a recepționat citațiile.

29. La 17 noiembrie 2005 judecătorul M.M a examinat cauza în absența celui de-al patrulea reclamant și a admis acțiunea Procurorului General, bazându-se pe Articolul 50 din vechiul Cod Civil, în vigoare la încheierea contractului de arendă. El a constatat că Consiliul Local Onești a încălcat legea prin omisiunea de a organiza o licitație publică în vederea arendării terenului.

30. La o dată nespecificată din ianuarie 2006, al patrulea reclamant a formulat un recurs împotriva hotărârii menționate și a argumentat, *inter alia*, că nu a fost citat și pînă la 25 noiembrie 2005 nu s-a aflat în cunoștință de cauză despre acțiunea procurorului. Potrivit legii în vigoare în momentul încheierii acordului de arendă, nu exista obligația de organizare a licitației. Exista doar obligație care se referea doar la vânzarea terenurilor de către autoritățile locale, nu și la arendă. În orice caz, acțiunea deja era prescrisă.

31. La 19 ianuarie 2006 un colegiu al Curții Supreme de Justiție prezidat de judecătorul I.M. a respins recursul reclamantului și a argumentat, *inter alia*, că el a fost citat la adresa care figura în baza de date a Camerei Înregistrării de Stat și, prin urmare, reclamantul a fost citat în mod legal. Instanța, de asemenea, a statuat că Consiliul Local era obligat să organizeze o licitație pînă la arendarea terenului în cauză. Curtea Supremă de Justiție nu s-a referit la obiecția reclamantului privitor la termenul de prescripție.

32. La o dată nespecificată al patrulea reclamant a înaintat o acțiune la Curtea de Apel Economică, pretinzînd o compensație pentru investițiile pe care le-a făcut în ceea ce privește terenul arendat. El a pretins 5 034 304 lei Moldovenești (MDL).

33. La 20 februarie 2006 Curtea de Apel Economică a refuzat să examineze cererea pentru că al patrulea reclamant nu a plătit taxa de stat în mărime de trei procente din suma solicitată.

34. În martie și aprilie 2006 al patrulea reclamant a plătit o parte din taxa de stat și iarăși a depus o cerere de chemare în judecată. Reclamantul a argumentat că nu mai avea bani deoarece Procuratura a aplicat sechestrul asupra tuturor bunurilor sale și conturilor bancare.

35. La 20 iunie 2006 Curtea de Apel Economică a refuzat din nou să examineze cauza din aceleași motive. Cererea celui de-al patrulea reclamant a fost respinsă.

8. Procesul civil cu privire la anularea contractului de vânzare-cumpărare a 14,63 ha de pămînt

36. La 10 noiembrie 2005 Procurorul General a înaintat o acțiune la Curtea de Apel Economică a Republicii Moldova, solicitînd anularea contractului de vânzare-cumpărare a terenului cu suprafața de 14.63 ha încheiat între ce de-al patrulea reclamant și Consiliul Local Onești în mai

2001, precum și a tuturor contractelor ulterioare prin care terenul a fost transmis primului, celui de-al doilea și al treilea din reclamanți. Procurorul General a susținut că Consiliul Local Onești a acționat *ultra vires* și a admis numeroase încălcări la organizarea licitației, fixarea prețului și vânzarea terenului.

37. Reclamanții au respins toate afirmațiile Procurorului General. Argumentele lor principale erau că acțiunea Procurorului General era prescrisă, că ei au dobândit terenul cu bună-credință și că terenul nu putea fi expropriat fără o compensație. În același timp, al doilea și al treilea reclamant au înaintat o acțiune reconvențională în care au afirmat că în cazul în care acțiunea Procurorului General ar fi susținută ei ar fi îndreptățiți la o compensație pentru investițiile pe care le-au efectuat pentru valorificarea terenului în mărime de aproximativ 216.000 euro (EUR) și respectiv 768.000 EUR.

38. La 11 mai 2006 Curtea de Apel Economică a solicitat reclamanților să achite taxa de stat în mărime de trei procente din sumele solicitate. Reclamanții au înaintat recurs și au argumentat că pe toate conturile lor a fost aplicat sechestrul de către procuratură, dînșii erau șomeri și nu puteau să achite taxa de stat. Ei au cerut în baza Legii taxei de stat să li se permită să achite taxa după adoptarea unei hotărâri în cauză.

39. La 29 iunie 2006 un colegiu al Curții Supreme de Justiție, prezidat de către judecătorul I.M. a respins recursul.

40. La 2 august 2006 acțiunea reconvențională a reclamantului a fost scoasă de pe rol pe motivul omisiunii de a achita taxa de stat. Reclamanții au înaintat recurs împotriva acestei încheieri. Totuși, recursul lor a fost respins la 21 septembrie 2006 de colegiul Curții Supreme de Justiție, prezidat de către judecătorul I.M.

41. La 18 decembrie 2006 judecătorul B.B. de la Curtea de Apel Economică a admis acțiunea înaintată de Procurorul General, în temeiul articolul 50 din vechiul Cod Civil, în vigoare la încheierea contractului de arendă. Judecătorul B.B. a statuat că Consiliul Local Onești a încălcat regulile cu privire la desfășurarea licitațiilor publice, și anume a omis să țină cont de regulile ce vizează publicitatea licitației, componența comisiei de licitație și întocmirea procesului-verbal al licitației. Instanța nu s-a referit la obiecția reclamantului privitor la termenul de prescripție și a considerat argumentele procurorului întemeiate. Instanța a decis să repună părțile în situația pînă la încheierea contractului.

42. Reclamanții au înaintat recurs și au argumentat, *inter alia*, că ei au fost pedepsiți pentru greșelile autorităților locale care nu le si imputau, instanța nu era independentă și imparțială, acțiunea era prescrisă și acțiunile împotriva lor au fost orchestrate de Președintele Voronin, prezentînd o copie a înregistrării video în care Președintele dădea instrucțiuni funcționarilor de stat pentru a le lua terenul.

43. La 15 februarie 2007 Curtea Supremă de Justiție a respins recursul reclamanților. Instanța a susținut că potrivit Codului de Procedură Civilă cererile înaintate în interesul statului nu cădeau sub incidența normei privind termenul de prescripție.

9. Detenția în continuare a primului reclamant

44. La 3 august 2006 un executor, însoțit de primarul satului Țigănești, a venit pe proprietatea reclamanților pentru a executa una dintre hotărârile judecătorești civile privitoare la terenul reclamanților. O ceartă a avut loc între primul reclamant și primar, iar două săptămâni mai târziu ultimul a depus plîngere la Procuratură, susținînd precum că primul reclamant l-ar fi amenințat cu moartea. În special, el a specificat că în timpul certii primul reclamant a afirmat că îl (pe primar) va da hrană la pești.

45. La 21 august 2006 reclamantul a fost arestat și plasat în detenție. La 23 august 2006 Judecătoria Raionului Strășeni a emis un mandat de arest pe numele lui pentru 10 zile. Acesta a fost prelungit cu numeroase ocazii, iar recursurile reclamantului și cererile *habeas corpus* ale ultimului au fost respinse.

46. El a fost deținut în centrul de detenție al Comisariatului de Poliție Strășeni pînă la 24 septembrie 2006 și apoi în Penitenciarul nr.13 din Chișinău. Potrivit reclamantului, condițiile de detenție în ambele locuri de detenție constituiau tratament inuman și degradant.

47. Detenția reclamantului în baza acuzațiilor noi a continuat pînă la 28 noiembrie 2006, cînd s-a dispus arestarea la domiciliu.

10. Prima acțiune civilă a reclamantului pentru compensarea prejudiciilor

48. La o dată nespecificată din 2007 primul reclamant a înaintat o acțiune civilă împotriva Guvernului, pretinzînd despăgubire pentru condițiile rele de detenție în 2005 și 2006 și pentru detenția contrară Articolului 5 din Convenție. El a mizat, *inter alia*, pe hotărârile Curții în privința condițiilor de detenție în cauza *Ostrovar c. Moldovei* (cererea nr.35207/03 din 13 septembrie 2005), *Șarban c. Moldovei* (cererea nr. 3456/05 din 4 octombrie 2005) și *Holomiov c.Moldovei* (cererea nr. 30649/05 din 7 noiembrie 2006) în care reclamanții au fost deținuți în aceleași condiții de detenție.

49. La 27 iunie 2007 Judecătoria Sectorului Centru a respins acțiunea reclamantului, susținînd poziția Guvernului și statuînd că condițiile de detenție în ambele cazuri au fost acceptabile. Instanța a acceptat mai multe susțineri ale reclamantului, precum că fereastra camerei a fost fără sticlă timp de mai multe zile, că o persoană bolnavă de rîie a fost plasată în camera lui, că nu exista așternut sau saltele în celulă, și într-un loc din centrele de detenție că nu exista canalizare. Totuși, instanța a considerat că aceste deficiențe nu erau suficiente pentru a admite acțiunea reclamantului, deoarece reclamantul nu a fost nevoit să împartă același pat cu deținutul bolnav, ultimul primise tratament 5 zile și în timpul plasării în camera de detenție nu mai era contagios. Mai mult ca atît, fereastra celulei a fost reparată după patru zile și, oricum, temperaturile la sfîrșitul lunii septembrie erau, de obicei, moderate. În plus, deținuților le era permis să-și aducă propriul așternut și saltele. În ceea ce privește plîngerea în baza Articolului 5 din Convenție, instanța a constatat că în legislația Republicii Moldova nu existau remedii civile împotriva pretinselor încălcări. Această hotărîre a fost

menținută de Curtea de Apel la 3 octombrie 2007 și de Curtea Supremă de Justiție la 7 mai 2008.

50. La 18 mai 2008 reclamantul a înaintat o altă acțiune la Judecătoria Sectorului Rîșcani, pretinzând din nou compensație pentru pretinsa detenția sa ilegală între august și noiembrie 2005. Aparent, această acțiune încă nu s-a finalizat.

II. MATERIALE RELEVANTE ÎN AFARĂ DE CONVENȚIE

51. Constatările relevante ale Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane și Degradante (CPT, traducere neoficială) indică după cum urmează:

„ Vizita în Moldova din 10-22 iunie 2001:

B. Instituțiile vizitate

... - IDP al Inspectoratului de Poliție din Chișinău (vizită de control)
... b. instituțiile de detenție provizorie (IDP-uri)

53. În raportul său cu privire la vizita din 1998 (paragraful 56), CPT a fost nevoit să concluzioneze că condițiile materiale de detenție în centrele de detenție (IDP-uri) vizitate se asimilau sub mai multe aspecte tratamentului inuman și degradant și, în plus, constituiau un risc semnificativ pentru sănătatea persoanelor deținute. Recunoscând că nu este posibil de a modifica peste noapte situația curentă în aceste instituții, CPT a recomandat un șir de măsuri paliative imediate pentru a garanta condiții minime de detenție care respectă cerințele fundamentale de viață și demnitate umană.

54. Cu părere de rău, în timpul vizitei din 2001, delegația n-a găsit nici o urmă a unor din aceste măsuri provizorii, în fapt exact o situație contrară. ...

55. Regretabil că în cadrul eforturilor consimțite de către autoritățile Republicii Moldova pentru renovarea acestor locuri – eforturi demne de lăudat, având în vedere actuala conjunctură economică, - nici o atenție n-a fost acordată recomandărilor CPT. În realitate, această stare de lucruri viguros sugerează că, în afara considerațiunilor economice, problema condițiilor materiale de detenție în instituțiile de poliție rămîne a fi influențată de o concepție învechită cu privire la chestiunea privării de libertate.

56. În ceea ce privește alte IDP vizitate din toată Moldova, delegația în toate cazurile, cu puține diferențe, a observat aceleași condiții materiale dezaastroase și insalubre. O descriere detaliată este de prisos, din momentul în care aceste condiții au fost deja relevante în paragrafele 53-55 al raportului cu privire la vizita din 1998.

La IDP din Chișinău, aceste condiții erau agravate prin supraaglomerare. În timpul vizitei erau 248 de deținuți pentru 80 de locuri, fiind constrînși 9 persoane a se îndesi într-o cameră de 7 m² și între 11 și 14 persoane în camere de la 10 pînă la 15 m².

57. În IDP vizitate, delegația a recepționat numeroase plângeri referitor la volumul de alimentare. În mod normal, alimentația era compusă, din ceai fără zahăr și o felie de pâine pentru dimineața, terci de cereale la amiază, iar seara apă caldă. În unele locuri, distribuirea hrănilor era făcută numai o dată pe zi și se limita la o bucată de pâine și la o supă. ...

... În același timp referitor la accesul la toaletă, CPT dorește să accentueze că practica, rezultată în satisfacerea necesităților fiziologice utilizînd vase în prezența unei sau mai multor persoane, în spații adiacente camerelor IDP care servesc în același timp drept loc

de trai, este considerată prin ea însăși una degradantă, nu numai pentru persoana constrânsă să utilizeze vasul, dar și pentru spectatorii inevitabili. În consecință, CPT recomandă să fie date instrucțiuni clare personalului de supraveghere pentru ca deținuții plasați în camere fără de toaletă, să fie scoși fără întârziere din celulă, - dacă solicită -, pentru a se duce la toaletă.

59. CPT mai recomandă următoarele măsuri necesare de a fi luate:

- reducerea, cât mai rapid posibil, supraaglomerarea în IDP din Chișinău și de a respecta limita oficială de populare;

- asigurarea ca persoanelor deținute în custodie cu saltele și cuverturi curate;

- autorizarea transmiterii către persoanele deținute în IDP a coletelor începând cu momentul luării în custodie și asigurarea accesului la materialele de lectură.

În lumina unor constatări deja făcute, în particular referitor la IDP al Inspectoratului de poliție din Chișinău, CPT suplimentar reiterează recomandarea sa cu privire la respectarea strictă, în toate circumstanțele, regulilor de detenție separată a maturilor și minorilor.

Vizita în Moldova din 20-30 septembrie 2004

4. Condițiile de detenție.

a. Instituțiile Ministerului Afacerilor Interne

41. Din 1998, când prima dată a vizitat Moldova, CPT a fost serios îngrijorat de condițiile de detenție în instituțiile Ministerului Afacerilor Interne.

CPT notează că 32 din 39 IDP-uri au fost supuse reparațiilor „cosmetice” și 30 au fost utilizate cu locuri pentru plimbările zilnice. Totuși, vizita din 2004 nu a permis îngrijorărilor Comitetului să dispară. De fapt, multe recomandări formulate nu au fost implementate.

42. Indiferent dacă se face referire la comisariatele de poliție sau la IDP-urile vizitate, condițiile materiale sunt obiectul invariabil al aceluiași critici cum și în trecut. Camere de detenție nu sunt asigurate cu lumina de zi sau un astfel de iluminare este foarte slabă; iluminarea artificială – cu rare excepții – era mediocră. Niciăieri persoanele obligate să petreacă noaptea în detenție nu primeau saltele și plăpumi, chiar și cei deținuți perioade îndelungate. Cei care aveau astfel de articole le puteau obține doar de la rudele lor...

45. Cât privește mîncarea... în IDP-uri starea lucrurilor a fost aceeași cu cea criticată în 2001 (vezi paragraful 57 al raportului asupra acelei vizite): în mod obișnuit trei distribuții modeste pe zi incluzînd ceai și o felie de pâine dimineața, un blid de cereale la amiază și ceai sau apă caldă seara. Cîteodată era o singură distribuție de mîncare pe zi. Din fericire, regulile de primire a coletelor au fost atenuate, ceea ce a permis deținuților să-și îmbunătățească cu puțin aceste porții zilnice insuficiente.

47. În final, condițiile materiale rămîn problematice în comisariatele de poliție; ele rămîn a fi dezastruoase în IDP-uri, continuînd sub mai multe aspecte să se echivaleze, pentru deținuți, cu un tratament inuman și degradant.”

Vizita în Moldova din 14-24 septembrie 2007

II. Instituțiile Ministerului Afacerilor Interne

Întrucît condițiile de detenție în instituțiile poliției sunt îngrijorătoare, aparent acesta este sfera în care au fost obținute cele mai puține progrese. Actualmente nu este necesar de a expune în detaliu toate deficiențele observate de delegație, care sunt mai mult sau

mai puțin aceleași cum și acelea observate pe parcursul ultimelor vizite (și despre care Ministrul Afacerilor Interne este perfect conștient). ...Numeroase persoane sunt deținute peste noapte în edificiile poliției, în camere nu pot fi folosite pentru a deține persoane mai mult decât câteva ore. Este timpul potrivit de a remedia aceste probleme, în particular, plasând persoanele acuzate sub supravegherea instituțiilor Ministerului Justiției și construind noi închisori care să corespundă standardelor CPT și normelor înscrise în legislația Moldovei.

52. Articolul 25 al Constituției Republicii Moldova, în partea sa relevantă, statuează următoarele:

„(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult pînă la 12 luni.”

53. Partea relevantă a Codului de Procedură Penală stipulează următoarele:

Articolul 308

(2) Demersul cu privire la aplicarea măsurii arestării preventive... se examinează fără întârziere de către judecătorul de instrucție... la locul efectuării urmăririi penale sau la locul reținerii persoanei, precum și a reprezentantului legal al acestuia.

(5) Adresarea repetată cu demers privind aplicarea măsurii arestării preventive... în privința aceleiași persoane în aceeași cauză, după respingerea demersului precedent, se admite numai dacă apar circumstanțe noi ce servesc temei pentru aplicarea față de învinuit a măsurii de arestare preventivă sau a arestării la domiciliu.

54. Prevederile relevante ale Codului Civil, în vigoare la momentul respectiv, stipulează:

„Articolul 74

Termenul general pentru apărarea printr-o acțiune a drepturilor încălcate ale unei persoane (prescripția) este de trei ani, iar în litigiile dintre organizațiile de stat, colhozuri și alte organizații cooperatiste și celelalte organizații obștești - de un an.

Articolul 78

Instanța judecătorească competentă ... aplică prescripția independent de cererea părților.

Articolul 83

Împlinirea termenului de prescripție înainte de intentarea acțiunii constituie un temei pentru respingerea acțiunii.

Dacă instanța judecătorească competentă... constată, că este întemeiat motivul, pentru care termenul de prescripție a fost depășit, dreptul încălcat va fi apărut.

Articolul 86

Prescripția nu se aplică:

...

2) cererilor organizațiilor de stat privitoare la restituirea bunurilor de stat, care se află în posesiunea nelegitimă a .., celorlalte organizații ... sau a cetățenilor;”.

55. Prevederile relevante ale noului Cod Civil în vigoare din 12 iunie 2003, stipulează următoarele:

Articolul 6. Acțiunea în timp a legii civile

”(1) Legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică și nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice stinse sau în curs de realizare.”

56. Într-o hotărâre din 20 aprilie 2005 (cauza nr. 2ra-563/05) Curte Supremă de Justiție a respins argumentele reclamantului bazate pe prevederile noului Cod Civil pe motiv că circumstanțele cauzei au avut loc într-o perioadă anterioară intrării în vigoare a noului Cod Civil și prin urmare prevederile vechiului Cod Civil erau aplicabile.

ÎN DREPT

57. Primul reclamant s-a plîns în baza Articolului 3 din Convenție că el a fost deținut în condiții inumane și degradante pe parcursul ambelor detenții. Articolul 3 din Convenție prevede următoarele:

„Nimeni nu va fi supus torturii sau tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante.”

58. Primul reclamant s-a plîns în baza Articolului 5 § 1 al Convenției că detenția lui între 18 august și 17 noiembrie 2005 a fost ilegală. Partea relevantă a Articolului 5 stipulează următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit procedurii prevăzute de lege:

...

c. arestarea sau detenția unei persoane afectate în vederea aducerii sale în fața autorității legale autorității judiciare competente, atunci când există suspiciuni rezonabile de a fi comis o infracțiune... „

59. El, de asemenea, s-a plîns în baza Articolului 5 § 3 din Convenție asupra faptului că instanțele nu au menționat motive suficiente și relevante pentru detenția lui între 22 iulie și 18 august 2005. Partea de drept material a Articolului 5 § 3 prevede:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1.lit c) din prezentul articol... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

60. Primul reclamant de asemenea a susținut că din cauza duratei de timp în care au fost examinate cererile lui *habeas corpus* în cursul detenției din 2005, Statul reclamat a încălcat Articolul 5 § 4 din Convenție care prevede:

„4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

61. Reclamanții s-au plîns că procedurile privitoare la anularea contractului de arenda a 5.63 de hectare de pământ și acele referitoare la vânzarea a 14.63 de hectare, au fost inechitabile. Ei de asemenea s-au plîns că accesul lor la instanță a fost restricționat, contrar Articolului 6 § 1 din Convenție, care, în măsura în care este relevant, prevede:

„1. La determinarea drepturilor și obligațiilor civile... orice persoană are dreptul la u audiere echitabilă...în fața unui tribunal...”

62. Reclamanții de asemenea s-au plîns că dreptul lor, garantat de Articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenție, a fost încălcat ca rezultat al anulării arendării și vânzării-cumpărării terenurilor. Articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenție prevede:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

63. Reclamanții s-au plîns potrivit Articolului 13 din Convenție că nu au dispus de un recurs efectiv în privința încălcării pretinse a Articolelor 3, 5, 6 și 1 din Protocolul nr.1 la Convenție. Articolul 13 stipulează după cum urmează:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale. ”

64. Reclamanții de asemenea s-au plîns potrivit Articolului 14 din Convenție în conexitate cu Articolul 6 precum că dînșii au fost supuși discriminării pe motivul că dreptul intern scutea autoritățile statului de la obligația de a respecta termenele de prescripție pentru intentarea acțiunilor în interesul Statului, în timp ce impunea o asemenea obligație pentru acțiunile civile a persoanelor private împotriva Statului. Ei s-au bazat pe Articolul 14 din Convenție, care prevede:

„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

I. ADMISIBILITATEA CAUZEI

65. Guvernul a susținut că primul reclamant a omis să epuizeze căile interne de atac în privința plîngerii lui în baza Articolului 3 din Convenție pentru că el nu și-a depus cererea la instanțele naționale înainte de adresarea cererii la Curte. Alternativ, Guvernul a pledat că el și-a pierdut calitatea de victimă după ce Judecătoria Sectorului Centru a examinat pretenția lui pentru compensație, la 27 iunie 2007. În cele din urmă, Guvernul a susținut că primul reclamant de asemenea a omis să epuizeze căile interne de atac în privința plîngerii lui potrivit Articolului 5. În particular, el a formulat o acțiune în fața instanțelor judecătorești la 18 mai 2008 preținzând compensație pentru pretinsa încălcare a drepturilor prevăzute de Articolul 5 și procedurile sunt actualmente pendinte.

66. Primul reclamant nu a fost de acord și bazîndu-se pe *Holomiov* (citată supra), a pledat că nu există un recurs intern efectiv în sistemul de drept al Moldovei pentru încetarea condițiilor umile de detenție. Cît privește calitatea lui de victimă, el a susținut că din momentul în care instanțele naționale au respins acțiunea lui din 27 iunie 2007, el continua să fie victimă.

67. Curtea notează că în cauza *Malai c. Moldova* (cererea nr. 7101/06, §§ 45-46, din 13 noiembrie 2008), ea a constatat o încălcare a articolului 13 din Convenție în baza lipsei recursului efectiv în Republica Moldova împotriva condițiilor de detenție inumane și degradante. Hotărîrea Judecătoriei sect. Centru din 27 iunie 2007 confirmă că constatările Curții au fost corecte. Respectiv, plîngerea primului reclamant potrivit articolului 3 din Convenție nu poate fi respinsă pentru omisiunea de a epuiza toate căile interne de atac și pentru lipsa calității de victimă.

68. Cît privește obiecția Guvernului precum că primul reclamant a omis să epuizeze căile interne de recurs în privința plîngerii sale potrivit articolului 5 din Convenție, Curtea notează că Judecătoria sect. Centru a constatat în hotărîrea sa din 27 iunie 2007 că nu existau căi de remediere civilă în privința unei asemenea plîngeri potrivit legislației Moldovei și aceste concluzii au fost confirmate de Curtea Supremă de Justiție. Faptul că reclamantul a depus repetat în fața instanțelor naționale o acțiune similară nu modifică decizia Curții. Respectiv, această obiecție, de asemenea, s-a respins.

69. Primul reclamant s-a plîns în baza Articolului 13 din Convenție în conexitate cu Articolul 5 din Convenție că nu există remedii efective în Republica Moldova în vederea contestării ilegalității detenției sale și asigurării eliberării sale. Însă, Curtea notează că reclamantului îi era permis în baza legislației Moldovei de a înainta cereri *habeas corpus*, ceea ce și a făcut-o. Respectiv, Curtea concluzionează că această plîngere este vădit nefondată și prin urmare inadmisibilă în sensul Articolului 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

70. Curtea consideră că cererea, cu excepția capătului de cerere la care s-a făcut referire în paragraful 69, ridică întrebări de fapt și de drept care sînt suficient de serioase încît aprecierea lor depinde de examinarea fondului, și alte temeuri pentru declararea acestora ca inadmisibile nu s-au stabilit. Curtea, prin urmare, declară cererea parțial admisibilă. În conformitate cu decizia sa de aplicare a Articolului 29 § 3 din Convenție (a se vedea paragraful 4 supra), Curtea va proceda direct la examinarea fondului plîngerii.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

71. Guvernul a afirmat în privința primei detenții a reclamantului în cadrul Comisariatului General de Poliție că dînsul a fost deținut în patru camere diferite cu suprafețe între șapte și treisprezece metri pătrați și în care erau plasate permanent trei sau patru persoane. Fiecare cameră avea o fereastră prin care trecea lumina naturală. Deținuții erau dezinfecțiați la fiecare șapte zile. Fiecare cameră avea o instalație sanitară cu apă curgătoare și deținuții erau aprovizionați cu obiecte de igienă personală. Reclamantului îi era acordată asistența medicală de fiecare dată cînd o solicita. Mîncarea era potrivită și era distribuită reclamantului în conformitate cu normele existente. Potrivit Guvernului rapoartele CPT pe care s-a bazat reclamantul nu mai erau actuale pentru că între 2004, cînd a fost adoptat ultimul raport CPT, și 2005 situația s-a îmbunătățit. În orice caz, detenția reclamantului a fost prea scurtă pentru a atinge pragul minim de suferință cerut de Articolul 3 din Convenție.

72. Cît privește cea de-a doua detenție a reclamantului, Guvernul a pledat că în Penitenciarul nr.13, toate camerele aveau paturi, toaletele erau separate de la restul camerelor prin pereți, existau ferestre prin care trecea lumina naturală și administrația, sistematic efectua dezinfecții. În cea ce privește mîncarea, în centrul de detenție din Strășeni, aceasta corespundea normelor. La acel comisariat de poliție reclamantul a fost deținut într-o cameră cu suprafața de 7.8 metri pătrați, cu lumină artificială. Reclamantul a avut o saltea și așternut adus de rudele lui, pentru că el a refuzat să le folosească pe cele din penitenciar.

73. Primul reclamant a afirmat că lumina de zi din camerele Comisariatului General de Poliție era insuficientă, deoarece ferestrele aveau sticlă organică. Sistemul de ventilare era ineficient din cauza vechimii. El doar producea zgomot și muta aerul dintr-o cameră în alta; era periodic deconectat de către gărzi. Deținuții fumau în celulă și reclamantul avea dureri de cap constante și a contractat o boală respiratorie. Camera avea toaletă fără apă curgătoare. Era separată de restul camerei de un perete de cîzeci de centimetri. În toată celula era un miros foarte urît. Reclamantul a argumentat că descrierea de către Guvern a condițiilor din acea instituție de detenție era falsă.

74. Cît privește a doua detenție, primul reclamant a anexat la comentariile sale copii ale declarațiilor de la deținuții cu care a împărțit camera. Declarațiile datau cu 6 Octombrie 2006. Potrivit lor, camera nr.117 era situată la parter și era foarte umedă și rece pentru că fereastra nu avea

sticlă. Toți aveau probleme de sănătate din cauza condițiilor de detenție, dar nici o asistență medicală nu le-a fost acordată. Ei au solicitat, cu numeroase ocazii, administrației să instaleze ferestre, dar fără nici un rezultat. Șobolani mari intrau prin fereastră și le contaminau mâncarea și îmbrăcămintea. Celula era infestată de insecte care mușcau deținuții în timpul nopții. Deținuții au solicitat administrației să dezinfecteze camera, dar nici o acțiune nu a fost întreprinsă.

75. La Comisariatul de Poliție Strășeni camera nu avea o fereastră. În cameră era o găleată în loc de toaletă și administrația o dezinfecta cu clor. Un miros puternic de clor a cauzat reclamantului pierderea cunoștinței de mai multe ori. Paturile de lemn nu aveau saltele și reclamantul trebuia să-și folosească hainele drept așternut. Administrația nu i-a permis să primească așternut de la rude.

76. Curte reiterează că principiile generale privitoare la condițiile de detenție au fost stabilite în cauza *Ostrov* (citată mai sus, §§ 76-79).

77. În ceea ce privește detenția reclamantului în instituțiile de detenție ale Ministerului Afacerilor Interne, Curtea notează că primele prezentări ale reclamantului corespund cu constatările CPT în rapoartele sale cu privire la instituțiile de detenție ale Ministerului Afacerilor Interne a Moldovei. Constatările CPT constituie, cel puțin, într-o anumită măsură, o bază credibilă pentru evaluarea condițiilor în care reclamantul a fost deținut (a se vedea, pentru un alt exemplu de luare în considerație de către Curte a rapoartelor CPT, *Kehayov c. Bulgariei*, cerera nr. 4103598, § 66 din 18 ianuarie 2005). Guvernul a negat majoritatea alegațiilor susținând că rapoartele CPT erau depășite. Totuși, Guvernul nu a prezentat nici o dovadă în sprijinul afirmațiilor privitoare la pretensele îmbunătățiri (a se compara *Ostrov* citat mai sus, § 80). Mai mult, Curtea ține cont de hotărârile instanțelor naționale (a se vedea mai sus paragraful 49) privitoare la lipsa sticlei în fereastra celulei, plasarea unui deținut aflat în convalescență după o boală dermatologică contagioasă în aceeași celulă cu reclamantul și lipsa condițiilor sanitare și a așternutului.

78. Cît privește condițiile de detenție în Penitenciarul nr.13, între septembrie și noiembrie 2006, Curtea reamintește că în cauza *Țurcan c. Moldovei* (cererea nr.10809/06, §§ 35-39 din 27 noiembrie 2007), a constatat o încălcare a Articolului 3 din Convenție în privința condițiilor precare de detenție a reclamantului în aceeași instituție de detenție între februarie și septembrie 2006.

79. În asemenea circumstanțe, Curtea consideră că inconveniențele suportate de reclamant pe parcursul ambelor perioade de detenție din 2005 și 2006 au depășit nivelul de austeritate caracteristic detenției și au atins pragul de severitate contrar Articolului 3 din Convenție. Respectiv, a existat o încălcare a articolului 3 din Convenție.

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 5 § 3 DIN CONVENȚIE

80. Primul reclamant a susținut că instanța care a emis mandatul de arest din 22 iulie 2005 nu s-a bazat pe motive pertinente și suficiente.

81. Guvernul a argumentat că mandatul de arest a fost emis de către un judecător de instrucție, care acționa în limitele competenței lui, care s-a bazat pe complexitatea cazului și pe riscul exercitării presiunilor asupra investigației din partea ori eschivării acestuia. Potrivit Guvernului nu a existat nici o încălcare a articolului 5 § 3 din Convenție.

82. Curtea se referă la principiile generale stabilite în jurisprudența sa cu privire la Articolul 5 § 3 din Convenție, în special, cu privire la necesitatea existenței unor motive suficiente și relevante pentru priva persoana de libertate (a se vedea, printre altele, cauza *Castraveț c. Moldovei*, cererea 23393/05, §§ 29-33 din 13 martie 2007 și *Șarban*, citat supra, §§ 95-99).

83. În cauza de față, instanțele naționale, când au dispus prima detenție a reclamantului, au citat fragmente pertinente ale legii fără a arăta motivele pentru care au considerat reclamantul s-ar fi eschivat sau ar fi împiedicat desfășurarea urmăririi penale. Prin urmare, circumstanțele acestui caz sunt similare celor din cauza *Becciev c. Moldovei* (cererea nr. 9190/03, §§ 61-62 din 4 octombrie 2005) și *Șarban* (citat supra, §§ 100-101), în care Curtea a constatat încălcări ale Articolului 5 § 3 din Convenție din cauza motivelor insuficiente aduse de instanțe pentru încuviințarea detenției reclamantului. Deoarece Guvernul nu a prezentat argumente în vederea deosebirii acestei spețe de cauzele sus-menționate, Curtea consideră că același mod de abordare urmează a fi adoptat și în cauza de față.

84. În lumina celor expuse, Curtea consideră că motivele pe care s-a întemeiat Judecătoria sect. Centru în deciziile sale, privitoare la detenția preventivă a reclamantului, nu erau pertinente și suficiente. Respectiv, în această privință, a existat o încălcare a Articolului 5 § 3 din Convenție.

IV. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 5 § 1 DIN CONVENȚIE

85. Primul reclamant a susținut că detenția lui după 18 august 2005 când Judecătoria sectorului Centru a dispus eliberarea lui, era ilegală în sensul Articolului 5 § 1 din Convenție, și judecătorul care a emis mandatul de arest la 22 august 2005 nu avea competență teritorială de a proceda astfel.

86. Guvernul a susținut că detenția primului reclamant după 19 august 2005 era în legătură cu un alt proces penal. Nu s-a făcut nici un comentariu în privința plîngerii în baza Articolului 5 § 1 din Convenție, însă, Guvernul doar a reiterat că exista o altă cauză penală la o instanță națională în care o plîngere similară a fost depusă de victimă.

87. Curtea reiterează că expresiile „legal” și „în concordanță cu procedura prescrisă de lege” din Articolul 5 § 1 din Convenție se referă, în mod esențial, la dreptul intern și statuează obligația de a se conforma normelor materiale și procedurale ale acestuia. Este prioritar pentru autoritățile naționale, în special pentru instanțele de judecată, de a interpreta și aplica dreptul intern. Totuși, dacă în temeiul Articolului 5 § 1 din Convenție omisiunea de a se conforma cu normele dreptului național determină o încălcare a Convenției, Curtea va putea și urmează să-și exercite o anumită competență de supraveghere pentru a determina dacă această normă de drept a fost respectată (a se vedea *Öcalan c. Turciei* [GC], cererea nr. 46221/99, § 84, CEDO 2005-IV).

88. Curtea notează că din momentul în care hotărîrea de eliberare din detenție de la 18 august 2005 nu a fost contestată de către procuror și, prin urmare, era în vigoare. În loc să se conformeze acestei hotărîri, procurorul a încercat să se opună prin depunerea demersului la o altă instanță, întemeindu-se pe un alt episod al pretinsei infracțiuni comise de către reclamant, pe care a calificat-o ca o infracțiune separată. Fără a aduce noi motive pentru detenție, acea instanță a dispus menținerea în continuare a reclamantului în stare de arest. Mai mult, după 29 august 2005, reclamantul a fost ținut în detenție fără un mandat de arest, încălcându-se articolul 25 din Constituție (a se vedea *Ursu c. Moldovei*, cererea nr. 381/05, §§ 25-28 din 27 noiembrie 2007). Din cele menționate rezultă că detenția primului reclamant după 18 august 2005 a fost ilegală și respectiv a existat o încălcare a articolului 5 § 1 din Convenție.

V. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE

89. Reclamantii au pledat că procedurile judiciare au fost inechitabile dat fiind faptul că instanțele nu erau independente, deoarece celui de-al patrulea reclamant nu i s-a permis să fie prezent la ședința din 17 noiembrie 2005 în fața Curții de Apel Economice, deoarece instanțele au admis acțiunea Procurorului General în pofida faptului că era prescrisă și pentru că accesul la justiție le-a fost împiedicat ca rezultat al respingerii de instanță a acțiunii sale reconvenționale din motivul neachitării taxei de stat.

90. Guvernul a pledat că potrivit articolului 217 § 1 din noul Cod Civil, nulitatea absolută a unui act poate fi invocată de către orice persoană fără nici o limitare în timp. Potrivit Guvernului, nulitatea absolută a contractului de vânzare-cumpărare și arendă a terenurilor serveau drept premisă absolută pentru admiterea acțiunii Procurorului General și admiterea lor după expirarea termenului general de prescripție nu încălcă principiile echității garantate de Articolul 6 din Convenție. Guvernul, la fel, a susținut că al patrulea reclamant a fost citat la adresa lui oficială și instanța nu era obligată să trimită citații la o altă adresă.

91. Curtea notează că prin admiterea acțiunilor Procurorului General pentru anularea vânzării și arendării terenurilor, instanțele naționale au respins toate argumentele reclamantilor și au admis pretențiile procurorului în întregime. Una dintre cele mai principale obiecții ridicate de către reclamantii privitor la termenele de prescripție nu a fost luată în considerație în cadrul procedurilor ce vizau anularea arendării. Doar a doua instanță, în cadrul procesului privind anularea vânzării, pe scurt s-a referit la obiecția respectivă și a respins-o pe motiv că acțiunile în interesul Statului erau scutite de la regula respectării termenelor de prescripție.

92. Curtea observă că anterior a examinat o problemă similară în *Dacia S.R.L. c. Moldovei* (cererea nr.3052/04 din 18 martie 2008) în care privatizarea hotelului a fost cu succes contestată de Procuratura Generală după mai mult de patru ani și după expirarea termenului general de prescripție prevăzut de lege. În acea cauză Curtea a făcut următoarele constatări:

„75. Curtea consideră că respectarea criteriilor de admisibilitate pentru desfășurarea actelor procedurale este un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Rolul ocupat de termenele de prescripție este de o importanță majoră prin interpretarea în lumina Preambulului Convenției, care, în partea relevantă declară ordinea de drept ca parte a patrimoniului comun a Statelor Contractante (a se vedea *Brumărescu c. România* [MC], cererea nr. 28342/95, § 61, CEDO 1999-VII și *Roșca c. Moldovei*, cererea nr. 6267/02, § 24 din 22 martie 2005).

76. Curtea nu pune în discuție competența legislatorului de a stabili diferite termene de prescripție pentru diferite categorii de acțiuni. Totuși, nici un motiv nu a fost prezentat în prezenta cauză pentru scutirea organizațiilor de Stat, când se revendică restituirea proprietății de Stat, de la obligația de a respecta termenele de prescripție stabilite care ar împiedica examinarea unor pretenții asemănătoare înaintate de orice altă persoană privată sau companie. Acest fapt potențial dezorganizează numeroase raporturi juridice în situații deja stabile și îi acordă un avantaj discriminatoriu statului fără nici un motiv stringent. Prin urmare, Curtea constată că articolul 86 (2) al vechiului Cod Civil care scutește entitățile de Stat de la termenele generale de prescripție era prin el însuși contrar articolului 6 al Convenției (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Platokou c. Greciei*, cererea nr. 38460/97, § 48, CEDO 2001-I).

77. În cazul de față, instanțele naționale au permis Procurorului General, acționând în numele Cancelariei de Stat, să înainteze o acțiune împotriva companiei reclamante în pofida expirării termenului general de prescripție. Instanțele naționale au examinat acțiunea, care a rezultat în pierderea hotelului de către reclamant. Mai mult, Curtea consideră că modificarea unei situații juridice care a devenit definitivă datorită aplicării unui termen de prescripție, sau care –cum este în cauza de față – ar fi trebuit să devină definitivă dacă termenul de prescripție în favoarea Statului s-ar fi aplicat fără discriminare, este incompatibilă cu principiul securității raporturilor juridice (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Popov c. Moldovei* (nr.2), cererea nr. 19960/04, § 53 din 6 decembrie 2005) ”.

93. Situația pare a fi identică în cauza de față, unde acțiunile Procurorului General au fost înaintate aproximativ peste un an și jumătate după expirarea termenului general de prescripție de trei ani. Guvernul s-a bazat pe prevederile noului Cod Civil argumentând că potrivit acelor prevederi nu există un termen de prescripție pentru a ataca în judecată actele afectate de nulitate absolută. Totuși, Curtea notează că potrivit articolului 6 al noului Cod Civil și potrivit jurisprudenței Curții Supreme de Justiție, prevederile noului Cod Civil, care a intrat în vigoare la 12 iunie 2003, nu erau aplicabile contractelor încheiate în mai 2001 (a se vedea paragrafele 55 și 56 supra). Mai mult, noțiunea de nulitate absolută a unui contract a fost pentru prima dată introdusă în Codul Civil al Moldovei odată cu noul Cod Civil, însă Curtea Supremă de Justiție a făcut expres o referință la vechiul Cod Civil și în particular la articolul 86 potrivit căruia nu exista termen de prescripție în cazurile în care Statul își revendica proprietatea (a se vedea paragraful 43 supra).

94. În lumina celor expuse, Curtea consideră că a existat o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție în rezultatul admiterii acțiunilor Procurorului General cu privire la anularea contractelor de vânzare-cumpărare și arendă, prin încălcarea principiului securității raporturilor juridice.

95. Curtea consideră, în virtutea constatărilor făcute mai sus, că nu este necesar să fie examinate distinct restul plîngerilor depuse de reclamantii în baza Articolului 6 din Convenție.

VI. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 1 DIN PROTOCOLUL NR.1 LA CONVENȚIE

96. Reclamanții s-au plîns că hotărîrile prin care au fost admise acțiunile Procurorului General pentru anularea contractelor de arendă și vânzare-cumpărare a terenurilor, au avut drept efect încălcarea dreptului lor la posesie pașnică garantat de Articolul 1 din Protocolul Nr.1 din Convenție. Guvernul a disputat afirmațiile reclamanților și a argumentat că aceștia nu aveau o „posesie” în sensul articolului 1 din Protocolul Nr.1 din Convenție. În special, ei erau simpli posesori și nu proprietari ale celor 5.63 ha de pămînt, în timp ce restul terenurilor a fost obținut ilicit.

97. Curtea consideră că reclamanții au avut o „posesiune” în sensul Articolului 1 din Protocolul Nr.1 din Convenție. Cît privește terenul arendat, contractul de arendă era valabil pînă în 2011 (a se vedea *mutatis mutandis*, *Strectch c. Regatului Unit*, cererea nr. 44277/98, 24 iunie 2003). Cît privește celălalt teren, reclamanții aveau un titlu valabil asupra lui, pînă cînd instanțele naționale l-au anulat. Curtea a constatat în paragraful 92 *supra* că admiterea acțiunii Procurorului General, după expirarea termenului general de prescripție și în absența altor motive stringente, era incompatibilă cu principiul securității juridice și, procedînd astfel, a făcut o paralelă cu cauzele privitoare la casarea hotărîrilor definitive. În asemenea circumstanțe, Curtea nu poate decît să constate că admiterea acțiunilor Procurorului General constituie o ingerință în dreptul de proprietate al reclamanților, pentru că nu s-a păstrat un just echilibru și reclamanții au fost impuși să suporte și în continuu supuși unei poveri individuale excesive (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Brumărescu c. România* [MC], cererea nr. 28342/95, §§ 75-80 , CEDO 1999-VII). Cum și în cazul *Dacia*, instanțele naționale nu au oferit vreo justificare în sprijinul unei astfel de ingerințe. Rezultă că există o încălcare a Articolului 1 din Protocolul Nr.1 din Convenție.

VII. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 13 ÎN COMUN CU ARTICOLELE 3, 6 ȘI 1 DIN PROTOCOLUL NR.1 DIN CONVENȚIE ȘI A ARTICOLULUI 14 ÎN COMUN CU ARTICOLUL 6 DIN CONVENȚIE

98. Curtea reiterează că în cauza *Malai c. Moldovei* (citată *supra*, §§ 45-46), s-a constatat o încălcare a Articolului 13 din Convenție din cauza lipsei unui remediu efectiv în Republica Moldova împotriva condițiilor de detenție inumane și degradante. Deoarece Curții nu i-au fost prezentate dovezi că remedii noi și remedii efective au apărut de atunci în Republica Moldova, Curtea nu poate decît să-și confirme constatările sale. Respectiv, a existat o încălcare a articolului 13 din Convenție combinat cu articolul 3 din Convenție în privința primului reclamant.

99. În ceea ce privește pretinsa încălcare a Articolului 13 în comun cu Articolele 6 și 1 din Protocolul Nr.1 din Convenție, precum și pretinsa încălcare a Articolului 14 din Convenție în conexitate cu Articolul 6 din Convenție, în vederea constatărilor *supra*, Curtea nu consideră necesar examinarea distinctă a cererilor reclamanților.

VIII. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

100. Articolul 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciul material

101. Reclamanții au pretins 5,212,292.06 EUR pentru compensarea valorii proprietății lor, creditelor neplătite, venitul ratat și penalităților stabilite de instanțe pentru taxele neachitate.

102. Guvernul a susținut, *inter alia*, că pretenția reclamanților era nejustificată și a solicitat să fie respinsă.

103. Curtea consideră că aspectul cu privire la aplicarea Articolului 41 vizavi de atribuirea prejudiciului material nu este finalizat întru adoptarea unei soluții. Acest aspect urmează a fi rezervat în modul corespunzător, și o nouă procedură urmează să fie fixată, ținând seama de posibilitatea unei înțelegeri la care pot ajunge Guvernul Moldovei și reclamanții.

B. Prejudiciul moral

104. Primul și al doilea reclamant au pretins fiecare 100,000 EUR în vederea compensării prejudiciului moral. Al treilea reclamant a solicitat 80,000 EUR. Reclamanții au argumentat că au suferit o durere psihică severă și în special intensă după ce Guvernul le-a luat toată proprietatea și a plasat în detenție primul reclamant.

105. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse de reclamanți și a pledat că ele erau excesive. Guvernul a solicitat Curții să respingă pretențiile reclamanților de satisfacție echitabilă în privința prejudiciului moral.

106. Curtea consideră, reieșind din constatările expuse mai sus, că aspectul cu privire la aplicarea Articolului 41 vizavi de atribuirea prejudiciului moral, care ar rezulta din încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție și Articolului 1 din Protocolul Nr.1 din Convenție nu este finalizat întru adoptarea unei soluții în privința tuturor reclamanților. Acest aspect urmează a fi rezervat în modul corespunzător, și o nouă procedură urmează să fie fixată, ținând seama de posibilitatea unei înțelegeri la care pot ajunge Guvernul Moldovei și reclamanții. În același timp Curtea consideră că primul reclamant a avut suferințe psihice urmare a încălcării drepturilor lui garantate de Articolele 3, 5 și 13 din Convenție. Evaluând echitabil, Curtea îi acordă 10,000 EUR.

C. Costuri și cheltuieli

107.Reclamantii de asemenea au pretins 4,212.88 EUR pentru costuri și cheltuieli.

108.Guvernul a contestat suma și a pledat că este excesivă.

109.Curtea acordă 100 EUR pentru costuri și cheltuieli, considerînd restul pretențiilor nedemonstrate.

D. Penalități

110.Curtea consideră oportun ca penalitățile de întârziere să fie bazate pe rata minimă de împrumut a Băncii Centrale Europene la care se vor adăuga trei procente.

DIN ACESTE CONSIDERENTE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* plîngerea primului reclamant în baza Articolului 13 din Convenție în conexitate cu Articolul 5 din Convenție inadmisibilă și restul capetelor de cerere admisibile;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 3 din Convenție în privința primului reclamant;
3. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 5 § 1 din Convenție în privința primului reclamant, în ce privește detenția lui între 18 august și 17 noiembrie 2005;
4. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 5 § 3 din Convenție în privința primului reclamant, în ce privește detenția lui între 22 iulie și 18 august 2005;
5. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție în privința tuturor celor patru reclamanți ca rezultat al admiterii acțiunilor Procurorului General de anulare a contractelor de vânzare-cumpărare și arendă a terenurilor;
6. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze alte capete de cereri ale reclamantului în baza Articolului 6 din Convenție;
7. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 13 din Convenție în conexitate cu Articolul 3 din Convenție în privința primului reclamant;
8. *Hotărăște* să nu examineze plîngerile reclamanților potrivit Articolului 13 din Convenție în conexitate cu Articolul 6 din Convenție și Articolul 1 din Protocolul Nr.1 din Convenție;

9. *Hotărăște* să nu examineze plîngerile reclamanților potrivit Articolului 14 din Convenție în conexitate cu Articolul 6 din Convenție;
10. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 1 din Protocolul Nr.1 la Convenție în privința tuturor celor patru reclamanți ca rezultat al admiterii acțiunilor Procurorului General de anulare a contractelor de vânzare-cumpărare și arendă a terenurilor;
11. *Hotărăște*
- (a) că statul reclamat trebuie să achite dlui Gheorghe Străisteanu, în decurs de trei luni de la data la care hotărârea va deveni definitivă potrivit Articolului 44 § 2 din Convenție, suma de 10,000 EUR (zece mii euro) pentru repararea prejudiciului moral, plus orice taxă care ar putea fi percepută la această sumă, și 100 EUR (o sută euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care ar putea fi percepută la această sumă de la reclamant.
 - (b) că sumele menționate urmează a fi convertite în valuta națională a Statului reclamat la rata de schimb aplicabilă la data efectuării plății.
 - (c) că din momentul expirării termenului menționat de trei luni până la achitare o dobîndă simplă va fi plătită la sumele menționate la o rată egală cu rata minimă a dobînzii de împrumut a Băncii Centrale Europene pe perioada întârzierii, plus trei procente;
12. *Hotărăște* că aspectul cu privire la aplicarea Articolului 41 din Convenție, în privința prejudiciului material și a prejudiciului moral care rezultă din încălcarea articolelor 6 din Convenție și articolul 1 din Protocolul Nr.1 din Convenție, nu este finalizat întru adoptarea unei soluții și respectiv,
- (a) *rezervă* acest aspect în totalitate;
 - (b) *invită* Guvernul și reclamanții să prezinte, în decursul a trei luni din ziua în care această hotărîre va deveni definitivă în conformitate cu prevederile Articolului 44 § 2 din Convenție, observațiile sale scrise asupra acestui aspect și, în special, de a informa Curtea despre orice înțelegere la care pot ajunge părțile;
 - (c) *rezervă* procedura ulterioară și *deleagă* competențele în favoarea Președintelui Camerei de a o stabili în cazul în care este aceasta va fi necesară.
13. *Respinge*, restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacție echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 7 aprilie 2009, potrivit Regulii 77 §§ 2 și 3 din Regulamentului Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte